

УДК 37.01:004.032.6:37.011.3-51:811.161.2 DOI:10.5281/zenodo.11874064

В.А. Фостолович, д-р екон. наук, доц. (ЖДУ ім. І. Франка, Житомир)
М.О. Черниш, здоб. ОС «магістр» (ЖДУ ім. І. Франка, Житомир)

НАПРЯМКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ МЕДІАКУЛЬТУРИ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Реалії сьогодення сформували нові виклики в системі освіти, пов'язані із медіаграмотністю. Поширення медіаграмотності стало основою формування ідентичності кожного учня початкової школи. До всебічних ролей вчителя початкових класів основоположним також стало завдання навчити дитину не лише використовувати медіа інструменти, але і протистояти інформаційним загрозам.

В системі формування медіаграмотності повстали виклики пов'язані із інформаційною війною та заангажування у її технологію швидкорозвиваючого штучного інтелекту. Кожна людина має право на доступ до якісної інформації. Руйнування елементів інфраструктури, блокування українського мовлення та поширення за допомогою штучного інтелекту та чат-ботів фейкового пропагандистського контенту ворожою російською навалою створює загрозу використання соціумом неякісної брехливої інформації. Тому, завданням вчителя початкових класів є навчити учнів відфільтрувати небезпечні неякісні інформаційні потоки.

Зважаючи на те, що інтенсивність розвитку та впровадження інноваційних розробок є швидшим, ніж здатність пересічної людини чи дитини початкових класів дослідити і вивчити усі позитивні й негативні сторони інформації в цілому. Синтезуючи зображення чи голос формуються дипфейки, які виступають дуже небезпечною інформаційною зброєю, оскільки мають безпосередній вплив на суспільну свідомість через створення очікуваної розробником інформаційної реальності.

Реалізація цілей стратегії інформаційної безпеки можлива через розвиток медіаграмотності. Виходячи із ситуації, що склалась, Кабінетом Міністрів України сформовано Розпорядження «Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року» [1].

В частині аналізу глобальних викликів та загроз інформаційній безпеці виокремлено недостатній рівень медіаграмотності за умов стрімкого розвитку цифрових технологій.

Рисунок 1 - Напрямки та шляхи реалізації Стратегічної цілі 3 «Стратегії інформаційної безпеки» в частині підвищення рівня медіакультури та медіаграмотності суспільства

Джерело: узагальнено автором на основі [1]

Недостатній розвиток медіаграмотності починаючи із рівня початкової школи створює загрозу зниження критичності сприйняття інформації. Через некритичне сприйняття інформації розширюються можливості:

- маніпуляцій різними соціальними сферами;

- дезінформації;
- деструктивної пропаганди;
- популярності конспірологічних теорій та інше [1].

Аналізуючи національні виклики та загрози на рівні держави виокремлено недостатній рівень інформаційної культури та медіаграмотності. Медіаграмотність високого рівня може слугувати інструментом для протидії маніпуляціям свідомістю та інформаційного впливу.

Підвищення рівня медіакультури і медіаграмотності суспільства в частині реалізації стратегії інформаційної безпеки нами представлено схематично на рисунку 1.

Найбільш необхідним в даний час є формування медіаграмотності починаючи із рівня початкової освіти, коли формується свідомість та закладаються підвалини особистості. Для даної категорії учнів розробка вправ спрямованих на розвиток критичного мислення із використанням технології інтерактивного навчання сприятиме формуванню інформаційної безпеки та адаптуванню до фільтрування інформації для сприйняття.

Розвиваючи критичне мислення у формі гри (наприклад «Чи віриш ти...?» та ін.), мозкового штурму на уроках вчитель формуватиме медіаграмотних користувачів та сприятиме генеруванню суспільства, що вміє оцінювати, відфільтровувати інформацію, аналізувати її та критично мислити.

Інформаційні джерела

1. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії інформаційної безпеки на період до 2025 року: Розпорядження КМУ №282-р від 30.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/272-2023-%D1%80#Text>

2. Мельничук В. Формування медіаграмотності вчителів початкової школи (2023). Система неперервної освіти вчителів початкової школи. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/101-innovatsiyi-v-osviti-zdobutky-ta-perspektyvy/607-formuvannya-mediagramotnosti-vchiteliv-pochatkovoji-shkoli> (дата звернення 01.04.2024)

3. Медіаграмотність у початковій школі: як навчити дітей критично мислити в умовах війни.

MediaSapiens. <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/30281/2022-09-19-mediagramotnist-u-pochatkoviy-shkoli-yak-navchyty-ditey-krytychno-myslyty-v-umovakh-viyny/>